

Posudek bakalářské práce

Lucie Kosprdová: Deník Willyho Mahlera jako zrcadlo dějin holocaustu

Studijní program: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

studijní obor: Historické vědy

Hradec Králové 2017

Předložená bakalářská práce si za cíl předsevzala vytěžení deníku vězně terezínského ghetta v období 2. světové války. Vzhledem k aktuálnosti tématu a zaměření autorčina studia, jehož smyslem má být prezentace a ochrana „dějinného dědictví“, má takto formulované téma naději na uplatnění mezi širší veřejností. Autorka si téma zvolila sama na základě svého osobního zájmu a k jeho zpracování neváhala vynaložit úsilí ke studiu v několika paměťových institucích.

Předložená práce však trpí průvodním nedostatkem, který vrhá stín na její obsah. Jedná se o stránku stylistiky a gramatiky. Autorka dle všeho na mnoha místech neumí srozumitelně a odpovídajícím jazykem vyjádřit myšlenku. V celé práci se objevují slova, jejichž význam se vymyká stylu spisu a také věcné linii obsahu (již v úvodu: Nástup A. Hitlera.... měl „za následek vlnu nelibosti...“), často staví větu vedlejší jako větu hlavní: „Což mělo za následek... Přičemž byli deportováni...“), především ale není jasná logika obsahu a význam slovních spojení. „Deník byl napsán osobností Willyho Mahlera...“. Často střídá časy, v jednom odstavci hovoří o tom, co v rámci výzkumu učinila, načež sděluje, jak bude pracovat (futurum). Obvyklé je vyšinutí z pádu („... zabývající se osobností... a jeho deníku“, s. 4, „nabízí ...včetně nastínění širšího obrazu života ... v něm nastíněným“.). Autorka buď necítí významy slov a slovních konstrukcí, nebo český jazyk neovládá v míře dostatečné pro sestavení textu s jasnou výpovědí. Pro ilustraci: „Pojednání o osobě ...je v práci reflektováno...“ s. 4., v témže odstavci hovoří o „předpokládané práci“, míněna je bakalářská práce předkládaná. Totéž spojení se opakuje hned v následujícím odstavci. Autorka mj. v pasáži o členění sděluje, že součástí textu je „pomyslný druhý blok“ - je to tedy blok opravdový, nebo nikoliv? Jindy: „...došlo k odlišnému vztahu k menšinám...“ (s.12).

L. Kosprdová se rovněž často výkladově cyklí, vrací se k již sdělenému na novém místě, a není proto příliš zřejmé, zda text rozhojňuje o fakta z nového úhlu pohledu, nebo zda údaje koriguje. Resp. zda má metodologickou a argumentační linii vědecké práce zcela pod kontrolou. Např. hned v úvodu se věnuje literatuře o W. Mahlerovi, avšak znovu téma otevírá o několik odstavců níže. Čtenáře jistě zarazí, dočte-li se v úvodu práce, v němž se autorka opakovaně zabývá otázkami života autora analyzovaného deníku, že „v samotném závěru je také zmíněn osud samotného autora deníku (Willyho Mahlera).“ Nabízí se tedy otázka, co se děje na veškerých předcházejících stránkách?

Text také překvapí náhlými zkratkami, jako např. na s. 10 „ŽO“, na straně 27 pak náhle pouze „deník Willyho M.“. Proč to?

Tento zjevně jazykový a formulační problém je limitem práce. Je totiž na mnoha místech obtížné přesně vysledovat tok autorčiných myšlenek a porozumět způsobu jejího uvažování. Jako vedoucí práce mám výhodu ve vzhledu do procesu tvorby textu, tudíž je pro mě výsledná práce uchopitelnější a jsem s to rozeznat „dobré“ a „zdařilé“, co práce přináší.

Na základě dlouhodobé práce s autorkou jsem toho názoru, že text její práce je maximem jejích momentálních možností. Navrhuji ocenit skutečnost, že si téma zvolila samostatně, ze svého zájmu a díky svému přehledu. Dále vyzdvihuji, že ve středu práce stál pramen a archivní bádání v několika

institucích. Autorka si také byla sama vědoma důležitosti zvažování (kritiky) různých metod práce a výkladu pramene (ego-dokumenty); text obsahuje pasáže dokládající její obezřetnost a uvědomované odmítnutí automatického přebírání údajů. A to v současnosti při obecném stylu práce s informací není málo. V rozsáhlé kapitole o ego-dokumentech si sama klade otázky související s interpretačními úskalími deníkových záznamů. Podobně alespoň naznačuje povahu pramene ve srovnání s některými dalšími deníky židovských obětí 2. světové války, což dokládá její povědomí o potřebě neustálého nahlížení sledovaného tématu v kontextu celkového poznání (s. 47-49).

Otázkou k diskusi pak zůstává, zda se jí záměr podařil, zda je struktura práce přiměřená (např. poměrem délky pasáží o židovském obyvatelstvu v Německém Brodě a o samotném deníku). Za ještě důležitější pak považuji nutnost objasnění, jak autorka přistupovala k výběru určitých faktů z vlastního deníku, tady ubezpečení, že jádro práce podává proporčně věrný obraz pramene nezkraslený subjektivní selekcí témat.

Logika výkladu je však mnohde doslova natažena na skřípec. Např. v kapitole o židovském obyvatelstvu v Německém Brodě, kdy autorka tvrdí, že doklady o přítomnosti židů sahají do 14. století, vzápětí však sděluje, že prameny o židovském osídlení jsou až v doby novověku, načež představuje privilegium pánů z Lichtemburka..... Následuje zmínka o křížových výpravách... Po 15. století se ve svém líčení L. Kosprdová ocitá až v roce 1848. Na s. 13 se pak lze dočíst, že „*první rodinou židovského původu, která přišla do města, byla rodina Mahlerů*“. Ale co pak ony veškeré předcházející, včetně období středověku?

K autorovi studovaného pramene, W. Mahlerovi, autorka uvádí údaje přibližující jeho život značně nerovnoměrně. Po konstatování jeho narození již nevíme nic o jeho vzdělání, ocitáme se až v roce 1923, kdy se angažoval v místní kopané. Ale čím se kupříkladu živil?

Věcným problémem je pak otázka, jak autorka vykládá samotný deník, který se jí stal předmětem zájmu. Na straně 3 tvrdí, že je „*kompelním obrazem o fungování židovského ghetta v Terezíně*“, následující pasáže však dokládají opak, totiž že pramen je ve svém zaměření pozornosti značně selektivní a o úplnosti nelze hovořit. Na s. 23 stojí „*...v deníku se nenalézají informace o jeho životě ve strastiplných podmínkách a o strádání lidí*.“ V závěru práce nabízí L. Kosprdová věrohodnou formulaci o představení vnitřního života jedince jako o přínosu jejího kvalifikačního spisu. Naopak lze obtížně souhlasit s názorem, že její práce zjistila, že „*uvěznění židé nebyli jednolitou masou žijící totožných podmínkách*“. V tomto ohledu rozhodně nedrží prvenství.

S ohledem na autorčinu píli a samostatnost při tvorbě práce, pravidelné konzultace a značný pokrok, který učinila od prvních kroků při přípravě tohoto kvalifikačního spisu, práci doporučuji k obhajobě a navrhuji vést diskusi ve smyslu výše uvedených připomínek.

Hradec Králové, 4. června 2017

PhDr. Ondřej Tikovský, Ph.D.